

Strategije ekonomskog razvoja

Ishod 6

Izvješće Oxfama za 2024.

- 4,8 milijardi ljudi je siromašnije nego što su bili 2019. godine.
- Od 2020. godine, i početka ovog desetljeća, bogatstvo pet najbogatijih ljudi na svijetu više se nego udvostručilo, dok je bogatstvo gotovo pet milijardi ljudi palo.
- Sedam od deset najvećih svjetskih korporacija ima milijardera kao glavnog izvršnog direktora ili milijardera kao glavnog dioničara.
- Globalno, muškarci posjeduju 105 bilijuna američkih dolara više bogatstva nego žene – razlika u bogatstvu jednaka je više od četiri puta većoj veličini američkog gospodarstva.
- Najbogatijih 1% na svijetu posjeduje 43% cjelokupne globalne financijske imovine
- Najbogatijih 1% ljudi na svijetu emitira jednako ugljičnog zagađenja kao i dvije trećine najsiromašnijeg čovječanstva
- Samo 0,4% od preko 1600 najvećih i najutjecajnijih svjetskih tvrtki javno se obvezalo isplatiti svojim radnicima minimalnu plaću i podržava isplatu minimalne plaće u svojim lancima vrijednosti.

OXFAM

- Milijarderima su sada 3,3 bilijuna američkih dolara ili 34% bogatiji nego što su bili na početku ovog desetljeća krize, a njihovo bogatstvo raste tri puta brže od stope inflacije.
- To bogatstvo koncentrirano je na globalnom sjeveru. Samo 21% čovječanstva živi u zemljama globalnog sjevera, ali te su zemlje dom 69% privatnog bogatstva i 74% bogatstva svjetskih milijardera.
- Drugi veliki dobitnici u ovom razdoblju krize su globalne korporacije. Za ogromne korporacije, baš kao i za superbogate pojedince, posljednja dva desetljeća bila su izvanredno unosna, a posljednjih nekoliko godina još bolja: najveće tvrtke doživjele su skok profita od 89% u 2021. i 2022. godini.
- Novi podaci pokazuju da će 2023. godina oboriti sve rekorde kao najprofitabilnija do sada. Osamdeset i dva posto te dobiti koristi se za korist dioničara, koji su u velikoj mjeri među najbogatijim ljudima u svakom društvu.

- Sedam od deset najvećih javno izlistanih tvrtki na svijetu ima milijardera kao izvršnog direktora ili glavnog dioničara. Dionice s pravom glasa glavnog dioničara omogućuju dioničaru da glasa o tome tko bi trebao biti glavni izvršni direktor (CEO) i tko bi trebao biti član upravnog odbora tvrtke.
- Milijarderi vlasnici koriste ovu kontrolu kako bi osigurali stalan rast korporativne moći kroz sve veću koncentraciju tržišta i monopol, što omogućuje vlada. Ta povećana korporativna moć zauzvrat je usmjerena na pružanje sve većih prinosa njima, dioničarima, na štetu svih ostalih.

In September 2020, Jeff Bezos could have
paid all 876,000 Amazon employees a

**\$105,000
BONUS**

and still be as wealthy as
he was before the pandemic.³¹

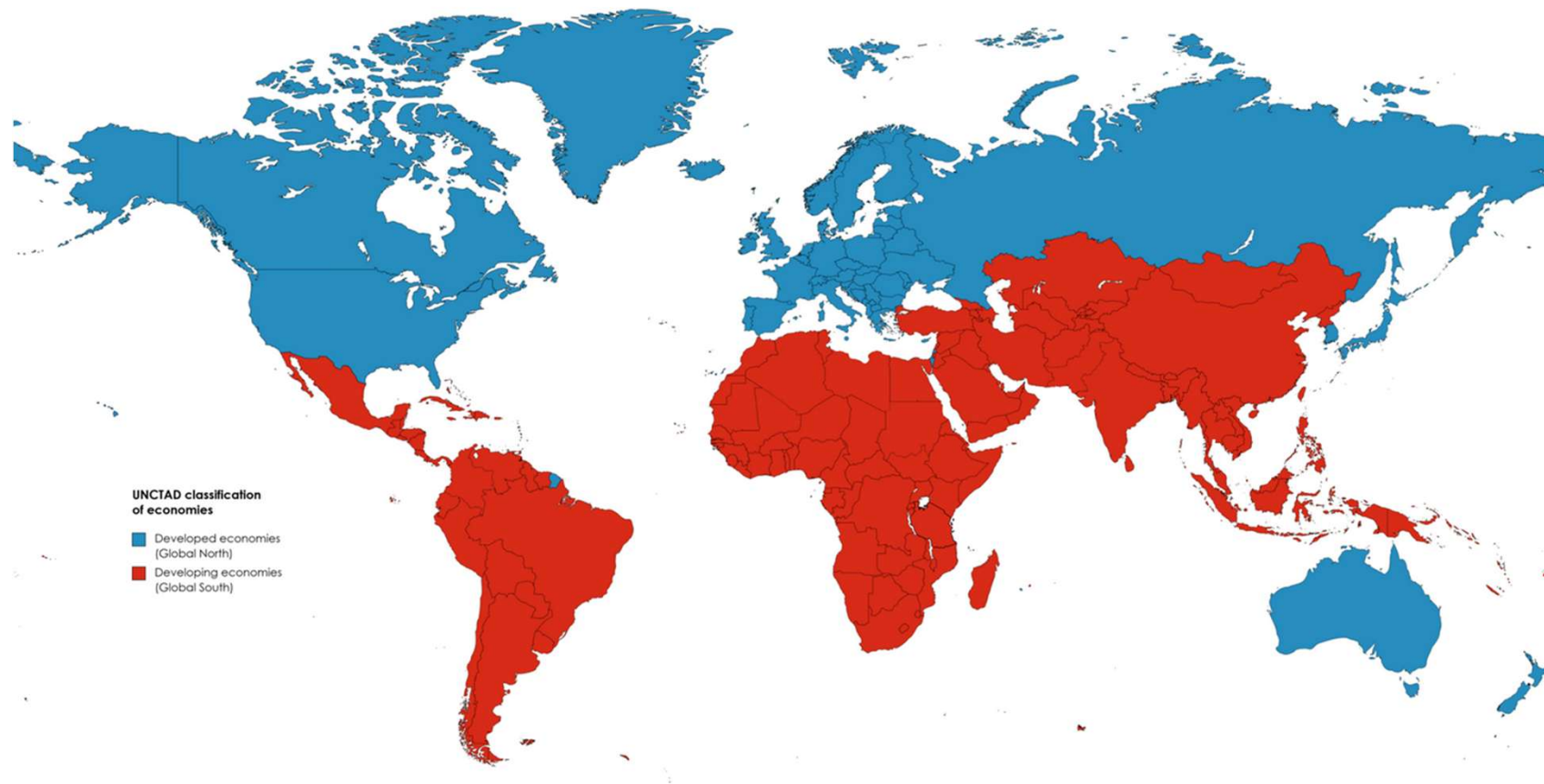

Kako ocijeniti razvoj neke zemlje?

- **Gospodarski rast** = ekspanzija realnog BDP-a
- **Gospodarski razvoj** = ekspanzija potencijalnog BDP-a ili proizvodnje neke zemlje
  - Pomak granice proizvodne mogućnosti prema van
  - Dugoročni rast potencijalne proizvodnje
  - Ne samo kroz ekonomske pokazatelje
  - Zdravlje, očekivano trajanje života

Razvijene zemlje (globalni sjever) i nerazvijene zemlje (globalni jug

Globalni sjever

---

sastoji se od razvijenih zemalja svijeta, od kojih su mnoge bivše kolonijalne sile, visokog BDP-a, pismenosti, očekivanog trajanja životnog vijeka, infrastrukture

---

Zemlje globalnog Sjevera obično su bogatije i sposobnije izvoziti tehnološki napredne proizvedene proizvode – gospodarstva temeljena na sekundarnom i tercijarnom sektoru.

UN-ova komisija za trgovinu i razvoj (UNCTAD) klasificira zemlje globalnog sjevera kao: općenito Sjeverna Amerika i Europa, Izrael, Japan, Južna Koreja, Australija i Novi Zeland

Globalni jug

Može uključivati i siromašnije "južne" regije bogatih "sjevernih" zemalja.

Bivše kolonije, s lošijim životnim standardom, što uključuje niže prihode, niži BDP , visoku razinu siromaštva, visoke stope rasta stanovništva, neadekvatan stambeni prostor, ograničene obrazovne mogućnosti i nedostatne zdravstvene sustave, između ostalog.

Osim toga, gradove ovih zemalja karakterizira loša infrastruktura

---

Pogrdno nazvane Zemlje trećeg svijeta

Globalni jug

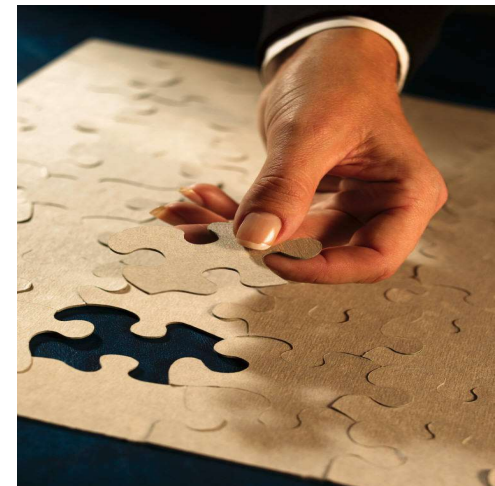
- Prema podacima UN-ove komisije za trgovinu i razvoj (UNCTAD), globalni jug obuhvaća Afriku, Latinsku Ameriku i Karibe, Aziju (isključujući Izrael, Japan i Južnu Koreju) te Oceaniju (isključujući Australiju i Novi Zeland).
- zemlje globalnog su u većoj mjeri ovisne o svom primarnom sektoru gospodarstva koji se uglavnom temelji na poljoprivredi

Razvijene naspram zemalja u razvoju – mjerenje na temelju razine BDP-a po glavi stanovnika

The most common metric used to determine if an economy is developed or developing is per capita gross domestic product (GDP), although no strict level exists for an economy to be considered either developing or developed. Some economists consider \$12,000 to \$15,000 per capita GDP to be sufficient for developed status while others do not consider a country developed unless its per capita GDP is above \$25,000 or \$30,000. The U.S. per capita GDP in 2019 was \$65,111.

Četiri razvojna elementa

- Ljudski resursi
- Prirodni resursi
- Akumulacija kapitala
- Tehnološka promjena i inovacije

Značajke zemalja u razvoju

- Nizak dohodak po glavi stanovnika
- Socijalne posljedice: loše zdravlje, niska razina pismenosti, neuhranjenost, nedostatak kapitala
- Zarađuju oko 1/12 onoga što zarađuju ljudi u zemljama visokog dohotka
- Mnoge zemlje u razvoju imaju slabo razvijene države, probleme sa korupcijom i građanskim ratovima
- Uz to imaju visoki prirodni prirast stanovništva, ali i visoku stopu odlazne migracije posebice školovanog stanovništva

A photograph of several children in a classroom setting. In the foreground, a girl with short dark hair, wearing a red and white striped shirt, is smiling broadly at the camera. To her left, a boy is focused on writing in a notebook with a blue pen. In the background, other children are visible, some working on papers. The classroom has a rustic feel with a woven bamboo wall and wooden desks.

Ljudski resursi

Ponuda rada, obrazovanje, vještine, kontrola
bolesti, poboljšanje zdravlja i prehrane

Ljudski resursi

- Malthusov “Zakon stanovništva”
  - Stanovništvo se razmnožava brže (geometrijska stopa 1,2,4,8,16,) nego što raste proizvodnja hrane (aritmetička stopa – 1,2,3,4,)
  - Svaki član rastućeg stanovništva imao bi sve manje i manje zemlje i prirodnih proizvodnih faktora s kojima bi mogao raditi.
  - Zbog nepromijenjene količine tla i zakona opadajućih prinosa, proizvodnja hrane neće moći pratiti geometrijsku stopu rasta stanovništva
  - Proizvodnja po osobi imala bi tendenciju pada tako nisko dok se bi stabilizirala na razini preživljavanja stanovništva sličnoj gladovanju.
  - Malthusa i njegove sljedbenike kritizirali su za neuvažavanje mogućnosti tehnološkog napretka (rast realnih nadnica) i za previd značaja kontrole rađanja u snižavanju rasta stanovništva.

- Prema Malthusu pozitivne zapreke koje povećavaju smrtnost su: kuga, glad i rat. A populacija bi mogla usporiti i kroz kontrolu rađanja i odgođene brakove
- Malthusov argument je korišten kao potpora u donošenju zakona kako bi se siromaštvo učinilo što je neugodnijim (primjerice Velika Britanija). Država nije mogla poboljšati blagostanje za siromašni dio populacije jer svako povećanje prihoda siromašnih ljudi znači da će se radnici samo množiti sve dok ne budu svedeni na goli opstanak.

Neomaltuzijanci – Rimski klub – “The limits to growth” (1970) i “Beyond the limits (1992)

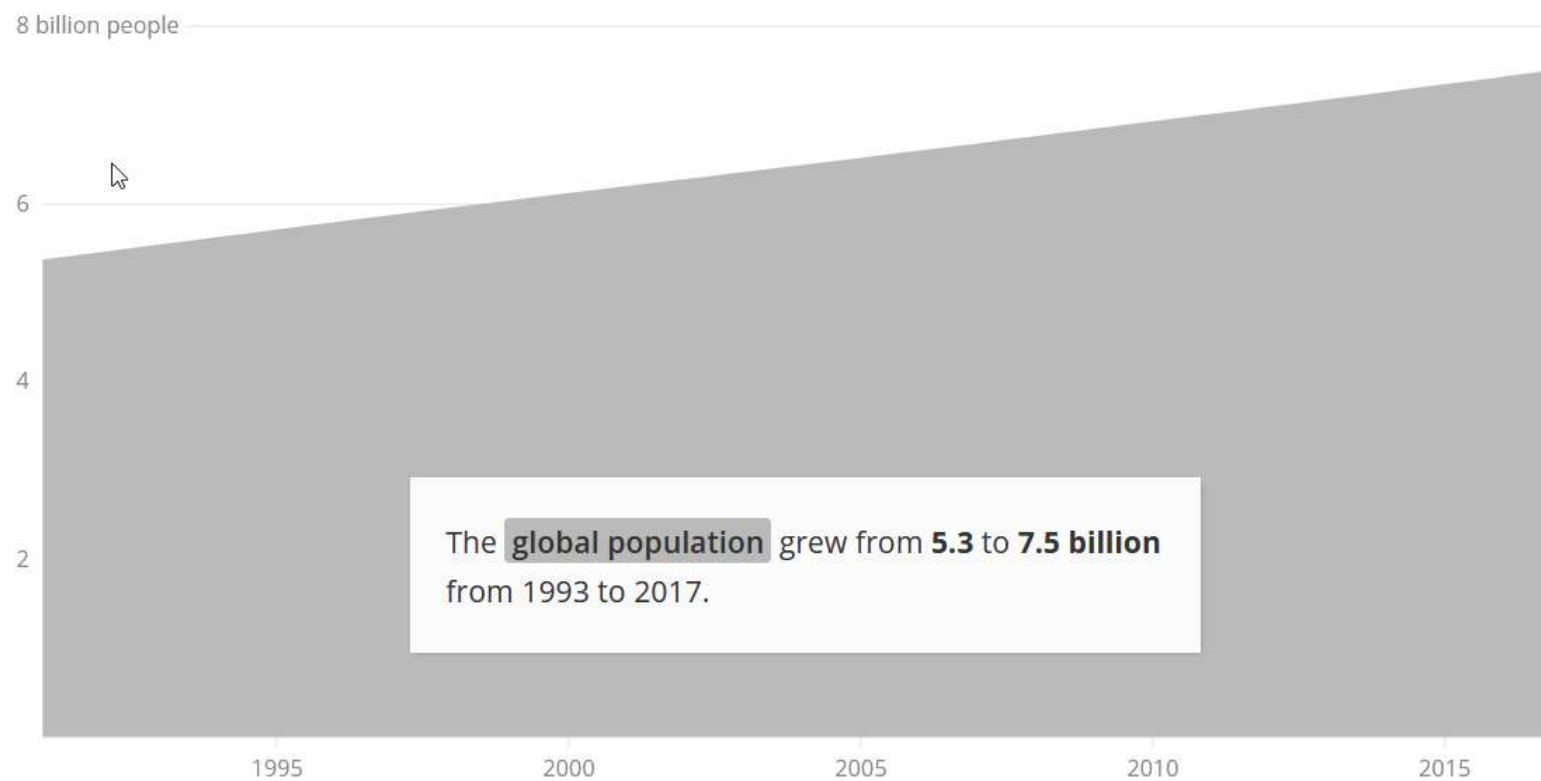


```
graph TD; A[Neomaltuzijanci – Rimski klub – “The limits to growth” (1970) i “Beyond the limits (1992)] --> B[“Ne promijeni li se trenutačni smjer porasta ljudske populacije, industrijalizacije, zagađenja, problema s hranom i iscrpljivanja prirodnih izvora, u slijedećih ćemo sto godina doseći granicu rasta na ovom planetu. Najvjerojatnije posljedice će biti prilično nenadano i neobuzdano opadanje populacije i industrijskog kapaciteta”]; B --> C[Problemi današnjice vezani su uglavnom uz eksternalije – globalno zatopljenje, izumiranje životinjskih vrsta, migracije, nuklearno naoružanje];
```

“Ne promijeni li se trenutačni smjer porasta ljudske populacije, industrijalizacije, zagađenja, problema s hranom i iscrpljivanja prirodnih izvora, u slijedećih ćemo sto godina doseći granicu rasta na ovom planetu. Najvjerojatnije posljedice će biti prilično nenadano i neobuzdano opadanje populacije i industrijskog kapaciteta”

Problemi današnjice vezani su uglavnom uz eksternalije – globalno zatopljenje, izumiranje životinjskih vrsta, migracije, nuklearno naoružanje

Podaci o stanovništvu

Source: World Bank [PovcalNet](#). World Development Indicators (SI.POV.DDAY; SP.POP.TOTL).

Here's a timeline of the world population growth:

- Year 1: 200 million
- Year 1000: 275 million
- Year 1500: 450 million
- Year 1650: 500 million
- Year 1750: 700 million
- Year 1804: 1 billion
- Year 1850: 1.2 billion
- Year 1900: 1.6 billion
- Year 1927: 2 billion
- Year 1950: 2.55 billion
- Year 1955: 2.8 billion
- Year 1960: 3 billion
- Year 1970: 3.7 billion
- Year 1985: 4.85 billion
- Year 1999: 6 billion
- Year 2011: 7 billion
- Year 2025: 8 billion

The world is due to reach [8 billion people today, November 15!](#) This very precise date hides an uncomfortable truth – we don't really know exactly how many people there are in the world. This is especially true in lower-income countries; those where population growth is increasingly concentrated. While these milestones such as reaching 8 billion people are important in raising public awareness of population issues - such as unmet needs for family planning or changing population-age-structures - they can give a somewhat misleading impression of the certainty of our knowledge on population.

15.11.2022
. – cca 8
milijardi
ljudi na
svijetu
prema UN-
u

The population in Asia and the Pacific reached 4.67 billion in 2021, accounting for 59 per cent of the world's population. The region is projected to be home to 5.17 billion people by 2050. But for both the regional and global population, there is actually a large degree of uncertainty over the exact number.

So how do we know when the world will reach 8 billion?

The day on which the world reaches 8 billion is determined by experts in the [Population Division of the United Nations Department of Economic and Social Affairs](#) and is based on estimates and projections for each country.

<https://www.unescap.org/blog/today-day-when-we-are-officially-8-billion-people-living-earth>

Ljudski resursi (nast.)

- Siromašne zemlje teško mogu prevladati siromaštvo tako visokim stopama rasta stanovništva - Afrika
- Obrazovanje (opće), kampanje kontrole rađanja, prosvijećenost žena, smanjenje smrtnosti dojenčadi – žene manje svojeg vremena troše na trudnoću a više na bolje obrazovanje manjeg broja djece
- S druge strane neke zemlje se suočavaju s niskom stopom nataliteta – Meksiko, Koreja, Tajland

Ljudski kapital

- Osim prekomjernog rasta stanovništva, zemlje u razvoju trebaju brinuti i za kvalitetu svojih ljudskih resursa
  - Kontrolirati bolesti i poboljšanje zdravlja i prehrane – dostupnost zdravlja svima
  - Poboljšati obrazovanje, smanjiti nepismenost, obučiti radnike – učiti u inozemstvu, primijeniti kod kuće
  - Prihvatiti važnost ljudskih resursa (potencijala) - većina rada odgaja se i dobiva kod kuće!

Podaci o zdravlju

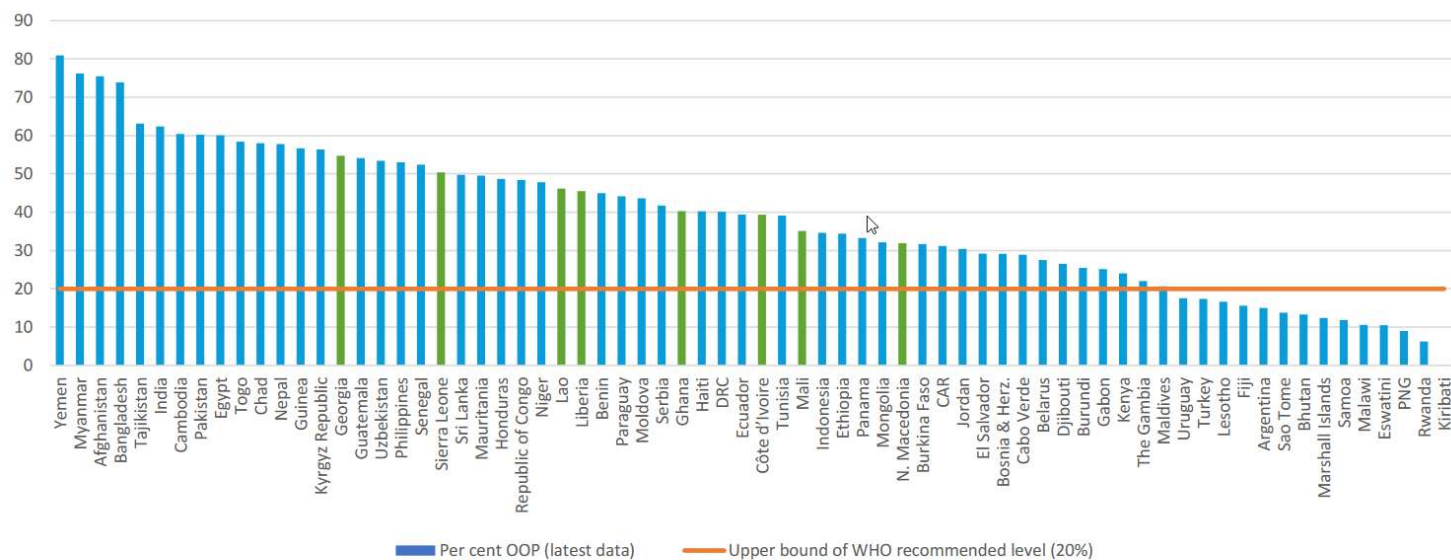
- **An estimated 5.6 million people die every year for lack of access to healthcare in poor countries.** Healthcare of good quality is a human right, but too often treated as a luxury for rich people. Having more money in your pocket not only buys you access to healthcare; it also buys you a longer and healthier life. For example, in São Paulo, Brazil, people in the richest areas can expect to live 14 years longer than those who live in the poorest areas.^{45, 46}
- **At a minimum, 67,000 women die each year due to female genital mutilation, or murder at the hands of a former or current partner⁴⁷—** gender-based violence rooted in patriarchy and sexist economic systems. In addition to this, it is estimated that 143 million women are missing worldwide due to a combination of excess female mortality and sex-selective abortions (son preference): in 2020, there were an estimated 1.7 million excess female deaths and 1.5 million sex-selective abortions.⁴⁸

Health user fees and other out-of-pocket health expenditure put the lives of the poorest at greatest risk.¹² Every year, user fees prevent one billion people from accessing healthcare,¹³ and countries with higher levels of out-of-pocket spending on health have a higher rate of premature deaths.¹⁴ Women and girls are at greatest risk; they are more likely than men to lack the means to access fee-charging medical services.¹⁵

The extreme and widespread health risks of COVID-19 make it all the more urgent that all financial barriers to accessing healthcare are removed, as the World Health Organization (WHO) highlighted in its June 2020 guidance.¹⁶ It warned that fees not only block access to healthcare but can cause avoidable deaths and increased transmission.

Figure 1: Out-of-pocket expenditure as percentage of current health expenditure, compared to WHO suggested maximum threshold

For 70 of the 71 countries analysed; no data available for Kosovo

Source: Oxfam graph using data from WHO Global Health Observatory (retrieved Sept 2020). Countries receiving support from the World Bank to reduce financial barriers are highlighted in green.

Podaci o siromaštvu

In 2017, an estimated 9.2 percent of the global population still lived below the international poverty line of \$1.90 a day, which is based on poverty lines in some of the poorest economies in the world. This amounts to 689 million extreme poor, 52 million fewer than in 2015.

Now, the COVID-19 (coronavirus) pandemic has reversed the gains in global poverty for the first time in a generation. About 120 million additional people are living in poverty as a result of the pandemic, with the [total expected to rise to about 150 million by the end of 2021](#).

The World Bank now has [three benchmarks for measuring poverty](#). The “headline” extreme poverty threshold of \$1.90/day will stay, but two new international poverty lines were added for lower middle-income (\$3.20/day) and upper middle-income (\$5.50/day) countries. While [the World Bank defines three income categories](#), Low-income countries are those with \$1,025 per capita GDP per year; middle-income countries have a per capita GDP between \$1,025 and \$12,475; while high-income countries have over \$12,475 per year per capita income.

The pandemic has led to a sharp increase in poverty around the world. There are now 163 million more people projected to be living on less than \$5.50 a day than there were when the pandemic began.²⁵⁹ The crisis has shown that, for most of humanity, there has been no permanent exit from poverty and insecurity. Instead, at best, there has been a temporary yet deeply vulnerable reprieve.

In 2018, four out of five people below the international poverty line lived in rural areas.

- Half of the poor are children. Women represent a majority of the poor in most regions and among some age groups. About 70 percent of the global poor aged 15 and over have no schooling or only some basic education.
- Almost half of poor people in Sub-Saharan Africa live in just five countries: Nigeria, the Democratic Republic of Congo, Tanzania, Ethiopia, and Madagascar.
- More than 40 percent of the global poor live in economies affected by fragility, conflict and violence, and that number is expected to rise to 67 percent in the next decade. Those economies have just 10 percent of the world's population.
- About 132 million of the global poor live in areas with high flood risk.

Many people who had barely escaped extreme poverty could be forced back into it by the convergence of COVID-19, conflict, and climate change.

The "new poor" probably will:

- Be more urban than the chronic poor.
- Be more engaged in informal services and manufacturing and less in agriculture.
- Live in congested urban settings and work in the sectors most affected by lockdowns and mobility restrictions.

Women, who have suffered the harshest economic impacts of the pandemic, collectively lost \$800bn in earnings in 2020.¹³⁶ While employment for men is recovering more quickly, 13 million fewer women are expected to have been in employment in 2021 compared with 2019; Latin America, for example, has experienced a reduction of 9.4% in women's employment.¹³⁷ Over 20 million girls are at risk of never returning to school,¹³⁸ while women and girls have faced a significant increase in unpaid care work, which was estimated at 12.5bn hours each day even prior to the pandemic.¹³⁹ Women informal workers have been among the most affected economically, facing a "triple crisis" of COVID-19, increased unpaid care work, and insecure and precarious paid work, pushing many further into poverty.¹⁴⁰

Prirodni resursi

Zemlja, minerali, nafta i plin, kvaliteta okoliša,
vlasništvo nad zemljom, klimatske promjene

Ova fotografija nepoznatog autora licencirana je pod CC BY-ND

Prirodni resursi

- Obradivo tlo, minerali, goriva, kvaliteta okoliša, tko posjeduje obradivu zemlju?
- Nafta ili ruda – blagoslov?

poslovni.hr

Prirodna bogatstva Africi donose sukobe, a ne prosperitet

Za prirodnim resursima vlada veliko zanimanje, ali oni koji ih imaju nisu uvijek bogati

Prirodna bogatstva trebala bi predstavljati dobrobit za svaku državu koja ima sreću da posjeduje nalazišta dijamanta, zlata, nafte ili plina. Kako za prirodnim resursima uvijek vlada veliko zanimanje u proračune država koje ih posjeduju trebali bi se, logično, slijevati milijuni dolara, koji bi im pomogli da ostvare snažan ekonomski rast i prosperitet za sve stanovnike. No, često to nije tako. Zemlje Afrike najbolji su primjer kako imati prirodna bogatstva nije uvijek dobro.

Zlato, nafta i dijamanti često su razlog izbijanja novih ili zaoštavanja već postojećih sukoba, a ta bi se neprijateljstva uskoro mogla u većoj mjeri voditi i oko vode. Sadašnji sukob u Demokratskoj Republici Kongo u posljednje vrijeme puni stupce mnogih novina. Iako se konflikt može opisati kao etnički, s obzirom na sukobljene Hutue i Tutsije, on se uvelike može zahvaliti i dijamantima, zlatu, drvenoj građi, a posebice dijamantima. Političari, vojska i lokalne milicije žele steći snažnu kontrolu nad prirodnim bogatstvima zemlje, a novac namjeravaju staviti isključivo u svoj džep.

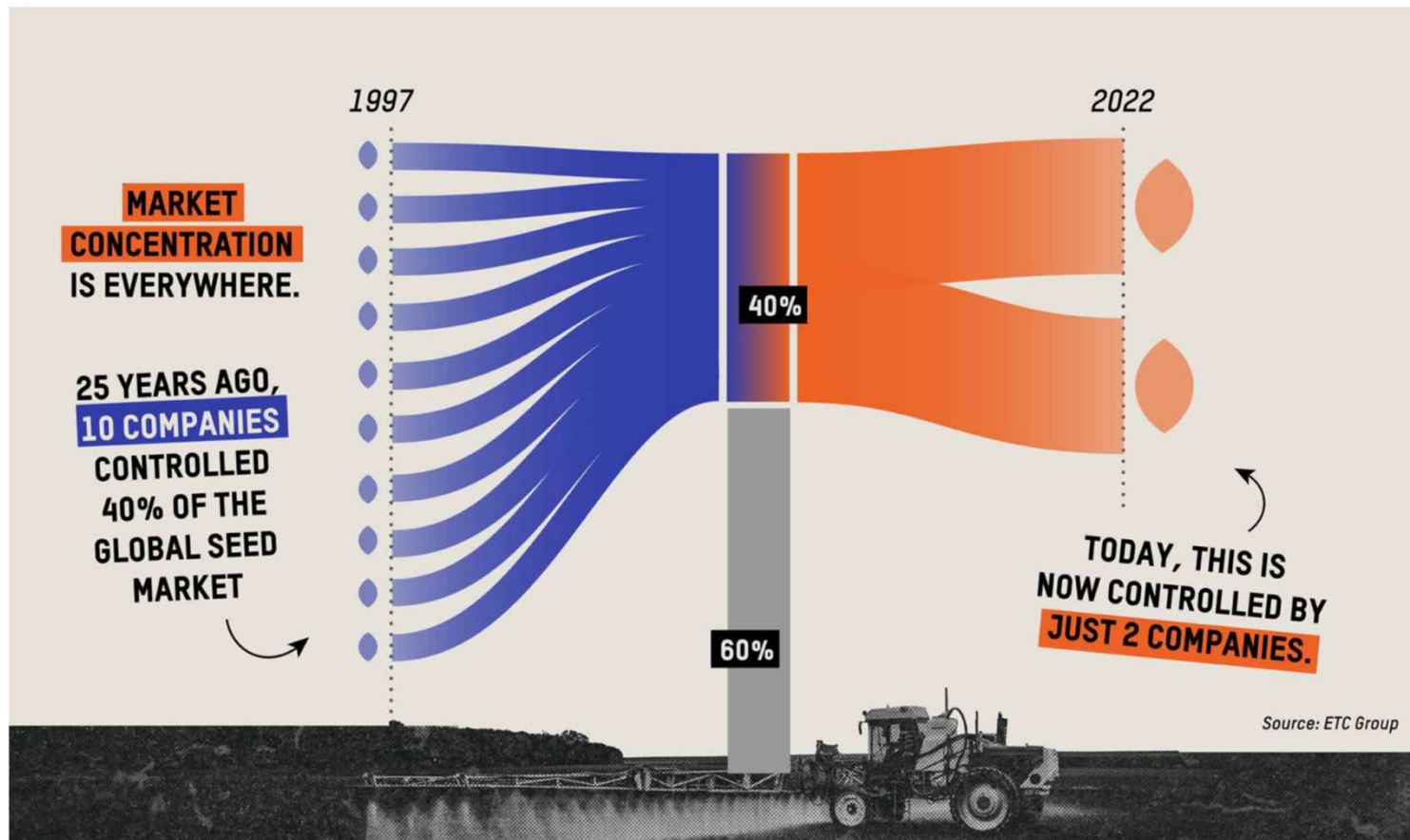
Stanje prirodnih resursa u zemljama u razvoju

- zemlja i rude koje posjeduju trebali bi biti podijeljeni među velikim brojem stanovnika, no tako stvoreno bogatstvo bilo je često predmet pljačke i uzurpacije od strane korumpiranih vođa i vojnih klika. Stanovništvo nije imalo nikakav benefit od rudnog bogatstva – benefit se slio u ruke vladajućeg režima i multinacionalnih kompanija koje koriste rude
- najvrjedniji prirodni resurs zemalja u razvoju je obradivo zemljište. Velik dio radne snage u zemljama u razvoju zaposlen je u poljoprivredi.
- Važno je omogućiti produktivno korištenje zemlje – gnojidba, obrada tla itd kako bi se povećala produktivnost. Isto tako je problem sa propadanjem hrane od polja do stola zbog neadekvatne tehnologije očuvanja hrane (skladištenje, hladnjače itd. u mnogim zemljama su nepostojeće čime hrana propada i ne dolazi niti do kupaca)
- Za ulaganje u zemlju ključno je da **mali poljoprivrednici posjeduju obradivu zemlju** – to dovodi do želje za ulaganjem u kapital i tehnologije koje povećavaju prinose.
- Kada poljoprivrednici posjeduju vlastitu zemlju, imaju bolje poticaje za poboljšanje, kao što su sustavi navodnjavanja, i poduzimanje odgovarajućih praksi očuvanja.
- Uz to je ključno da mali poljoprivrednici imaju sustav dolaska do kapitala (bankarskih kredita) – u mnogim zemljama to im je nedostupno

Problemi u poljoprivredi zemalja u razvoju

- Nestašice hrane – nastaju zbog nedostatka tehnologija skladištenja i transporta. Puno proizvedene hrane ne dođe od polja do kupaca zato što istrune
- Nedostatak je i kredita za male poljoprivrednike, a i ono što je dostupno je previsokih kamatnih stopa – to onemogućuje kupnju tehnologije za obradu i/ili okrupnjavanje zemlje

Podaci o poljoprivredi

Today, it is estimated that there are approximately 608 million farms in the world, and most are still family farms. However, the largest 1% of farms operate more than 70% of the world's farmland and are integrated into the corporate food system, while over 80% are smallholdings of less than two hectares that are generally excluded from global food chains. Although patterns vary

In most countries, land inequality is growing. Worse, new measures and analysis published in this synthesis report show that land inequality is significantly higher than previously reported. This trend directly threatens the livelihoods of an estimated 2.5 billion people worldwide involved in smallholder agriculture.

There is clear evidence that small-scale and family farmers and indigenous peoples generally produce more net value per unit area than large enterprises, and their land use practices tend to support biodiversity and healthier soils, forests, and water supplies. Women's land rights and collective land rights are particularly important in this context. Driven by the logic of heritage and stewardship rather than short-term profits, they have much to offer the global objectives of equitable and sustainable development, yet they are increasingly excluded while global trends favour land concentration.

A key outcome of the current trend is an increasingly polarised land and agri-food system, with growing inequalities between the smallest landholders and the largest. Globally dominant food systems are controlled by a small number of corporations and financial institutions, driven by the logic of return on large-scale investments through economies of scale. At the other end of the spectrum are locally dominant agri-food systems, largely made up of small-scale producers and family farmers, connected to particular pieces of land. These are not completely separate systems; there are many points of intersection, but they represent two approaches that are moving further and further apart.

underestimated. Overall, research carried out for this project has found that the top 10% of rural populations across the sampled countries capture 50% of agricultural land value, while the bottom 50% of rural populations, who are generally more dependent on agriculture, capture only 3% of land value (Bauluz et al., 2020). Compared with traditional

Podaci o zagađenju

- Mnogi svjetski milijarderi posjeduju, kontroliraju, oblikuju i finansijski profitiraju od procesa koji ispuštaju stakleničke plinove. Tvrtke bazirane na fosilnim gorivima ostvarile su rekordne prihode u 2022. godini, od kojih je velik dio iskorišten za bogaćenje dioničara kroz velike otkupe dionica i dividende.
- Oxfam je 2022. godine proveo detaljnu analizu 125 najbogatijih svjetskih milijardera i otkrio da u prosjeku kroz svoja ulaganja emitiraju tri milijuna tona CO₂ godišnje – milijun puta više od prosječne emisije nekoga koja se po razini dohotka nalazi u donjih 90% .

- **At a conservative estimate, 231,000 people each year could be killed by the climate crisis in poor countries by 2030.**⁵¹ Millions could die in the second half of this century. One study estimates that the greenhouse gases emitted by 273 Americans in 2020 will kill one person during the rest of this century through heat waves alone.⁵² Meanwhile, the emissions of the richest people are driving this crisis, with the CO2 emissions of 20 of the richest billionaires estimated on average to be 8,000 times that of the billion poorest people.⁵³

The damage a person does to the climate increases with their level of wealth. Based on consumption data estimates, Roman Abramovich, a Russian-Israeli billionaire and owner of Chelsea Football Club whose assets include a superyacht and a custom-designed Boeing 767, is responsible for at least 33,859 tonnes of CO₂ emissions consumption in a year.²⁴⁹ It would take the average person over 7,000 years to use the same amount.²⁵⁰

While the richest people are able to afford greater protection against the worst impacts of the climate crisis—indeed, some billionaires have reportedly bought bunkers to prepare for worst-case scenarios²⁵¹—it is the poorest people who have contributed least to this crisis who suffer the most.

The background image is a photograph showing a stark contrast between urban development and poverty. In the foreground and middle ground, there is a dense cluster of makeshift shacks and slums. The structures are built from various materials, including corrugated metal, wood, and plastic, with some roofs covered in colorful tarps. Laundry is hanging from lines between the buildings. In the background, a modern city skyline is visible, featuring several tall, multi-story apartment buildings and commercial structures. A highway overpass is also visible on the left side of the image. The overall scene illustrates the concept of capital accumulation and its uneven distribution in urban environments.

Akumulacija kapitala

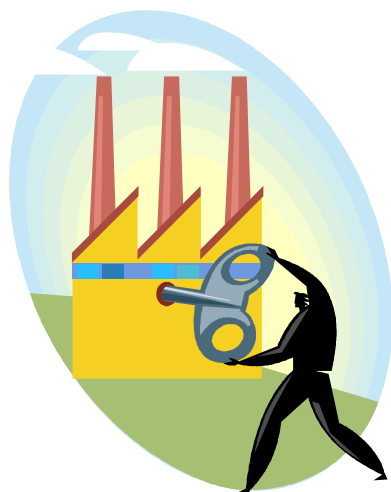
Strojevi, tvornice, intelektualno vlasništvo, ceste,
elektrifikacija (ukupna infrastruktura zemlje)

Akumulacija kapitala

- Kapital (strojevi, tvornice, ceste, intelektualno vlasništvo itd.)
- Prvobitna akumulacija kapitala vrlo često izostaje u nerazvijenim zemljama
- Odustajanje od tekuće potrošnje radi ulaganja u proizvodnju – na taj način akumuliramo kapital
- Siromašne zemlje nemaju mogućnost smanjenja tekuće potrošnje
- Države s najvećim rastom ulažu oko 20% proizvodnje u akumulaciju kapitala
- Najsiromašnije 5% i manje – odlazi na opskrbu rastućeg stanovništva prostorom za stanovanje i nabavku jednostavnih alata
- Ovisnost ulaganja i štednje – niska razina štednje = niska razina ulaganja
- Uloga države – stvaranje infrastrukture za razvoj – program javnog zdravstva (pr. cijepljenje, bolnička zaštita), gradnja cesta, elektrifikacija, gradnja škola,

Problemi akumulacije

Preniska štednja dovodi do premalih ulaganja u proizvodni kapital koji je nužan za gospodarski napredak

Tehnološke promjene i inovacije

(znanost, poduzetništvo,
dostupnost tehnologije,
menadžment)

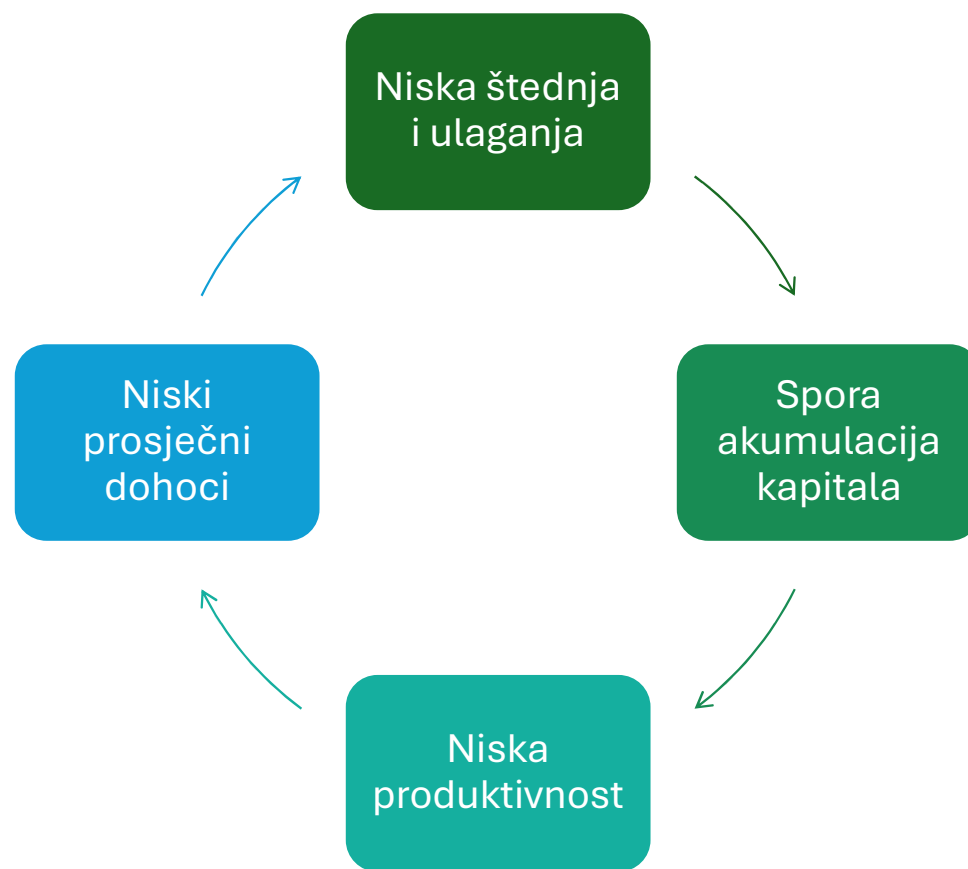
Tehnološka promjena i inovacije

- Oponašanje tehnologije
  - siromašne zemlje mogu koristiti blagodati postojećih tehnologija koje su sve jeftinije i dostupnije
- Poduzetništvo i inovacija
  - Ovisi o prirodnim bogatstvima i ljudskom kapitalu, jasnim vlasničkim pravima, nižim porezima i niskoj korupciji
  - Poduzetnici – pokretač ekonomskog razvoja

Začarani krug siromaštva

Začarani krug siromaštva

Začarani krug siromaštva

- **Niski dohoci** (velika većina dohotka u državi se troši u tekućoj potrošnji) - **niska štednja** (razine štednje u zemlji su niske, banke nemaju otkuda davati kredite) – **spori rast kapitala koji je uz to i neprikladan** (obično se ne nabavljaju novi strojevi koji bi povećali produktivnost nego se kupuju polovni ili popravljaju stari) – **niska produktivnost** (pr. Polovnim traktorom ili korištenjem samo motike na polju dobivaju se manji urodi nego kad imaš novi i dobro opremljeni traktor) – **niski dohoci** (to ponovno stvara niske dohotke jer se malo zaradi)

- Siromaštvo je praćeno niskim razinama obrazovanja, pismenosti i stručnosti te rastom nataliteta – ne uvode se nove tehnologije, stanovništvo brže raste i izjeda poboljšanja u proizvodnji, osobito proizvodnju hrane.

Neka razmišljanja o ekonomskom razvoju

- Mogućnost pokretanja razvoja:
  - Hipoteza zaostalosti
  - Industrijalizacija vs. poljoprivreda
  - Država u odnosu na tržište
  - Rast i vanjska orijentacija

Hipoteza zaostalosti

- Relativno zaostajanje zemalja u razvoju
- Zemlje koje su u razvoju sada mogu koristiti već postojeće tehnologije (ne moraju ih razvijati)
- Mogu brže napredovati
- Konvergencija prema tehnološkoj granici – brži rast zemalja koje su imale niske dohotke od onih s visokim dohocima

Industrijalizacija u odnosu na poljoprivredu

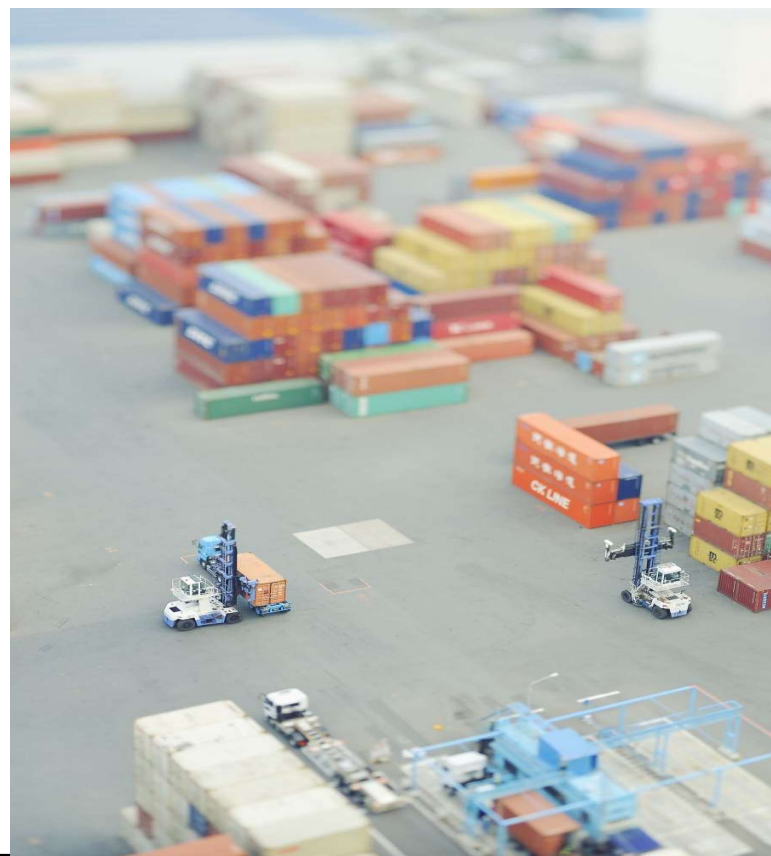
- U većini zemalja dohoci u gradovima (industrija i usluge) veći su od onih u poljoprivredi – to je bila mantra koja je milijune ljudi dovodila sa sela u gradove
- Često – razvoj industrijalizacije na štetu poljoprivrede
  - Kapitalno intenzivna industrija razvija se u gradu
  - U gradove privlači radnike i odvlači ih sa sela
  - Stvorena je visoka nezaposlenost i niski dohoci – ti ljudi rade u neformalnoj ekonomiji, slabo plaćene poslove i imaju nesigurnost zaposlenja
  - Viša potrošnja neobnovljivih izvora / zagađenje
- Podizanje produktivnosti u poljoprivredi može zahtijevati manje kapitala, a zaposliti više radnika – nova filozofija ide za time da se ljude ne odvlači od poljoprivrede koja ih može zaposliti, dati im hranu i smisao – posebice ako se uzgajaju stare vrste, pazi na plodored i ne sadi monokultura uz povećano korištenje kemikalija koje uništavaju tlo

Država u odnosu na tržište

- Tržište je najučinkovitiji mehanizam
- Bitni elementi
  - Prevladava privatno vlasništvo
  - Vanjska orijentacija u trgovinskoj politici
  - Niske carine i mala količinska ograničenja
  - Promicanje malog poduzetništva
  - Jačanje konkurencije
- Tržišta najbolje funkcioniraju u stabilnom makroekonomskom okruženju
  - Predvidljivi porezi
  - Niska inflacija

Rast i vanjska orijentacija

- Stav države prema međunarodnoj trgovini
- Strategija zamjene uvoza – zemlje u razvoju teže biti samodostatne, zamijeniti uvoz sa domaćim proizvodima i zaštititi domaću industriju visokim carinskim barijerama (korišteno u Latinskoj Americi 80-tih godina) ili
- Strategija vanjske orijentacije (otvorenosti)
  - Plaćanje potrebnog uvoza unapređujući učinkovitost i konkurentnost
  - Osvajanje inozemnih tržišta
  - Niske trgovinske prepreke
  - Razvijanje slobodnog tržišta i privatnog vlasništva (Tajvan, Južna Koreja, Singapur)

Kritika vanjske orijentacije

- “Ideja da smanjenje siromaštva na Jugu (Indija, Afrika i sl.) ovisi o tržištima na Sjeveru (EU, SAD, Japan) je dijete globalizacije. Mi imamo ograničene resurse – zemlju, pitku vodu, energiju. Ako moramo koristiti tu zemlju, vodu i energiju za proizvodnju jedne dodatne salate za britansko domaćinstvo, možete biti sigurni da ste oduzeli Indijcima njihovu rižu i njihovu pšenicu. Uzeli ste Indiji njezinu vodu. U biti stvorili ste situaciju da u zemlje trećeg svijeta i na Jug izvozite glad i sušu.” Dr. Vananda Shiva
- Povrat na samodostatnost, pokret lokalizacije i nove tranzicije
- Zagovornici globalizacije – samo velike farme koje koriste moderne strojeve mogu nahraniti napučeni planet.
- Zagovornici lokalizacije - male lokalne farme su produktivnije po količini uroda i broju zaposlenih nego velike industrijalizirane farme. Uz to zagađuju manje.

